

(i) Printed Pages : 7]

Roll No. ....

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code : 

0	3	3	6
---	---	---	---

Exam. Code : 

0	0	0	4
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 4th Semester  
Examination**

**1047**

**PUBLIC ADMINISTRATION**

(In All Mediums)

**(Financial Administration)**

**(with Special Ref. to India)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 90

English Medium

Note :- (i) Attempt *five* questions.

(ii) Question No. 1 is compulsory.

(iii) Select *one* question from each Unit.

1. Attempt any *nine* in not more than 25-30 words  
each :

(i) Write any *two* significances of Financial  
Administration.

**N-65**

( 1 )

Turn Over

- (ii) What do you mean by Vote on Account ?
- (iii) What do you mean by Consolidated Fund of India ?
- (iv) What is the composition of Estimates Committee ?
- (v) Give two functions of Public Accounts Committee.
- (vi) How many Finance Commissions have been appointed in India so far ?
- (vii) Who appoints the members of the Finance Commission and after how many years ?
- (viii) Define Public Debt.
- (ix) What do you mean by supplementary grants ?
- (x) Write any two functions of a finance commission.
- (xi) What do you mean by Guillotine ?
- (xii) Give two weaknesses of Audit System in India.

2×9=18

### Unit-I

2. What do you mean by budget ? Discuss the types and principles of budgeting. 18
3. How budget is prepared in India ? 18

**N-65**

( 2 )

## Unit-II

4. Describe the organisation and functions of the Ministry of Finance. 18
5. Critically examine the financial relations between the Union and States in India. 18

## Unit-III

6. Examine the appointment, functions and role of Comptroller and Auditor General in India. 18
7. Define Audit. Discuss its types and objectives. 18

## Unit-IV

8. Discuss the composition, functions and working of Committee on Public Undertakings. 18
9. How does Parliament Exercise its control over Public Finance in India ? 18

## हिन्दी मीडियम

- नोट :- (i) कुल पाँच प्रश्न कीजिए।  
(ii) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है।  
(iii) प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न कीजिए।

1. कोई नौ भाग कीजिए तथा प्रत्येक का उत्तर 25-30 शब्दों से अधिक न हो :

- (i) वित्तीय प्रशासन की कोई दो विशेषताएँ लिखिए।
- (ii) लेखानुदान से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (iii) भारत की संचित निधि के बारे में आपका क्या अभिप्राय है ?
- (iv) अनुमान समिति की रचना बताइए।
- (v) लोक-लेखा समिति के दो कार्य लिखिए।
- (vi) अब तक भारत में कितने वित्त आयोगों को नियुक्त किया जा चुका है ?
- (vii) वित्त आयोग के सदस्यों की नियुक्ति कौन करता है और कितने वर्षों बाद होती है ?
- (viii) लोक ऋण की परिभाषा बताइए।
- (ix) पूरक अनुदानों से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (x) वित्त आयोग के कोई दो कार्य लिखिए।
- (xi) गिलोटाइन (Guillotine) से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (xii) लेखा परीक्षण प्रणाली की दो कमजोरियाँ बताइए।  $2 \times 9 = 18$

N-65

( 4 )

### इकाई-I

2. बजट से आपका क्या अभिप्राय है ? इसके प्रकार तथा बजट निर्माण के सिद्धान्तों का वर्णन कीजिए। 18
3. भारत में बजट किस प्रकार तैयार किया जाता है ? 18

### इकाई-II

4. वित्त मन्त्रालय के संगठन तथा कार्यों का वर्णन कीजिए। 18
5. भारत में केन्द्र तथा राज्यों में वित्तीय सम्बन्धों का आलोचनात्मक पूर्ण परीक्षण कीजिए। 18

### इकाई-III

6. भारत में नियन्त्रक एवं महालेखा परीक्षक की नियुक्ति, कार्यों तथा भूमिका का परीक्षण कीजिए। 18
7. लेखा परीक्षण की परिभाषा दीजिए। इसके प्रकार तथा उद्देश्यों का वर्णन कीजिए। 18

### इकाई-IV

8. सार्वजनिक उद्यम समिति की रचना, कार्यों तथा कार्यविधि की विवेचना कीजिए। 18
9. भारत में संसद् सार्वजनिक वित्त पर किस प्रकार नियन्त्रण रखती है ? 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਅਮ)

ਨੋਟ :- (i) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(ii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(iii) ਹਰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

1. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਜਵਾਬ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :

- (1) ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (2) ਵੋਟਨੁਦਾਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (3) ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੰਚਿਤ ਨਿਧਿ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (4) ਅਨੁਮਾਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੱਸੋ।
- (5) ਲੋਕ-ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।
- (6) ਹੁਣ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਵਿੱਤ ਆਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ?
- (7) ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
- (8) ਲੋਕ ਰਿਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸੋ।
- (9) ਲਚਕੀਲੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (10) ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।
- (11) ਗਿਲੋਟਾਇਨ (Guillotine) ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (12) ਲੇਖਾ ਪ੍ਰੀਖਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਮਜੋਰੀਆਂ ਦੱਸੋ।  $2 \times 9 = 18$

**N-65**

( 6 )

### ਇਕਾਈ-I

2. ਬਜਟ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਬਜਟ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 18
3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਜਟ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 18

### ਇਕਾਈ-II

4. ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਲੇ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 18
5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰੋ । 18

### ਇਕਾਈ-III

6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯੰਤਰਕ ਅਤੇ ਮਹਾਲੇਖਾ ਪਰੀਖਿਅਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰੋ । 18
7. ਲੇਖਾ ਪ੍ਰੀਖਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ । ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 18

### ਇਕਾਈ-IV

8. ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਹਿੱਸਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕਰੋ । 18
9. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਵਿੱਤ ਉੱਤੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ? 18